

NORGES HØYESTERETT

Den 29. juni 2005 avsa Høyesterett dom i

HR-2005-01057-A, (sak nr. 2005/554), straffesak, anke,

A (advokat Arne Meltvedt)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Jarle Golten Smørdal)

STEMMEGIVNING :

- (1) Dommer **Gussgard**: Saken gjelder lovanvendelse ved uriktig skademelding til et forsikringsselskap og straffutmåling for forsikringsbedrageri og grov fartsovertredelse.
- (2) Nordhordland tingrett avsa 26. oktober 2004 dom med slik domsslutning:
 - ”1. A, født 0.0.1982, vert dømt for brot på straffelova § 272 første ledd, vegtrafikklova § 31 første ledd jfr § 3, samt vegtrafikklova § 31 første ledd jfr § 5 første ledd, jfr andre ledd, jfr skiltforskriften § 8 til fengsel i 90 – nitti – dagar.
 2. I medhald av straffeloven §§ 52-54 vert 45 – førtifem – dagar gjort til fengsel på vilkår med ei prøvetid på 2 år.
 3. Sivilrettsleg vert han dømt til å betale erstatning til Gjensidige Nor med kroner 11.082 – ellevetusenogåttito, innan 14 dagar frå dommen vert forkynt.
 4. I medhold av vegtrafikklova § 31 nr 1, jfr forskrift om tap av rett til å føre motorvogn § 2-2 jfr § 2-9 vert tiltalte sitt førerkort for motorvogn inndratt i 36 – trettiseks – månader rekna frå den 2. juni 2003. I medhold av same forskrift § 8-1, jfr § 8-2, må A gjennomføre ny førarprøve før gjenerverv av førerett til motorvogn.
 5. A vert dømt til å betale det offentlege sine kostnader med kroner 500,-.”
- (3) Påtalemyndigheten anket over straffutmålingen. Gulating lagmannsrett avsa dom 18. mars 2005 med slik domsslutning:

”I tingrettens dom gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 120 – etthundreogtjue – dager.”

- (4) A påanket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Anken gjaldt både lagmannsrettens saksbehandling, straffutmåling og lovanvendelsen ved domfellelsen etter straffeloven § 272 første ledd. Høyesteretts kjæremålsutvalg tillot anken fremmet for så vidt gjaldt lovanvendelsen og straffutmålingen, og da slik at straffutmålingen skal prøves på grunnlag av det faktiske hendelsesforløp som lagmannsretten har lagt til grunn. Anken over saksbehandlingen ble ikke tillatt fremmet.
- (5) Jeg er kommet til at anken må føre frem.
- (6) Bakgrunnen for saken er at domfelte 1. juli 2003 kjørte utfor veien i stor fart med sin nyinnkjøpte bil, som han hadde betalt kr 72 000 for. Han ville teste ut hva bilen var god for, og han har erkjent at han nederst i Hopedalen på Mongstad holdt en fart på 180 km/t. Fartsgrensen var 80 km/t. Den videre kjøringen endte i en ulykke. På toppen av en bakke like før en venstresving mistet han kontrollen over bilen, som skrenset, kom ut av veibanen, kolliderte med et 60 km/t-skilt, gikk rundt og ble stående i grøfta. Tiltalte kom fra det nærmest uten skader, men bilen ble totalskadd.
- (7) Til politiet forklarte tiltalte at farten da ulykken skjedde, hadde vært mellom 130 og 140 km/t. I skademeldingen til forsikringsselskapet oppga han imidlertid at farten hadde vært 100 km/t.
- (8) Tingretten la til grunn at farten var rundt 160 km/t da ulykken skjedde. Tiltalte ble dømt for uaktsom kjøring og for å ha kjørt for fort. Om forsikringsbedrageri heter det i dommen blant annet:
- ”Når det gjeld tiltalen post I om forsikringsbedrageri, så er retten kome til at tiltalte urett oppgav for låg fart på skademeldingsskjema for å få utbetalt ein større forsikringssum enn han hadde rett på.”**
- (9) Ut fra de opplysningene som forelå fra forsikringsselskapet om avkortingspraksis, la retten til grunn at det beløpet som tiltalte ville ha fått utbetalt dersom forsikringsbedrageriet ikke var blitt avdekket, ville ligget i underkant av 36 000 kroner. Tiltalte ble i samsvar med tiltalen dømt etter straffeloven § 272 første ledd.
- (10) Ved avgjørelsen av påtalemyndighetens anke over straffutmålingen la også lagmannsretten til grunn at farten umiddelbart før ulykken hadde vært opp mot 160 km/t.
- (11) I ankeerklæringen til Høyesterett er det gjort gjeldende at forsikringsbedrageriet ikke rammes av straffeloven § 272 første ledd, men av annet ledd nr. 2, som har en langt lavere strafferamme. Denne feilen, men også lagmannsrettens syn på overtredelsene av vegtrafikkloven, hevdes å ha medført at straffen er blitt for streng.
- (12) Jeg nevner først at lagmannsretten ikke har prøvet lovanvendelsen i forbindelse med forsikringsbedrageriet. Anken gjaldt bare straffutmålingen. Dette forhindrer ikke at Høyesterett kan prøve anvendelsen av straffeloven § 272, jf. straffeprosessloven § 342 og Rt. 2003 side 179, som er fulgt opp i flere senere avgjørelser. Dette må da skje på grunnlag av tingrettens bevisbedømmelse.

- (13) Straffeloven § 272 første ledd retter seg mot den som – for å få utbetalt en forsikringssum – fremkaller et forsikringstilfelle, og videre den som av samme grunn ”uriktig oppgir eller gir det utseende av at et forsikringstilfelle er inntrådt, eller oppgir til erstatning en gjenstand som ikke er forsikret eller ikke er til eller ikke er skadet”. Bestemmelsen omfatter således etter ordlyden de situasjoner der gjerningsmannen ikke har noe krav på dekning av tap som er eller angis å være oppstått. Det foreligger i realiteten ikke noe forsikringstilfelle.
- (14) Aktor har anført at det må legges til grunn at tiltalte oppga for lav fart fordi han var redd for at selskapet ikke ville dekke noen del av tapet dersom han oppga riktig fart. Han må da dømmes etter § 272 første ledd annet punktum for å ha gitt ”utseende av” at et forsikringstilfelle var inntrådt. Subsidiært er det anført at avviket fra det forsikringsbeløpet tiltalte hadde krav på, er så stort at tiltalte må anses å ha oppgitt et annet forsikringstilfelle enn det ulykken reelt tilsa. Det er i denne forbindelse vist til Rt. 1995 side 1870 og til at forsikringsselskapet har angitt en avkorting på mellom 75 og 100 %. Atter subsidiært er anført at det overskytende beløpet – det tiltalte ikke hadde krav på – i seg selv er å anse som et fremkalt forsikringstilfelle. Etter aktors syn passer ikke § 272 annet ledd nr. 2 på saksforholdet i vår sak.
- (15) Som det fremgår av Rt. 1985 side 635, forutsetter hensiktskravet i § 272 første ledd annet punktum at domfelte var seg bevisst at han ikke hadde noe forsikringskrav. Dette kan etter min mening ikke legges til grunn i vår sak. Riktignok er tingrettens dom noe uklar på dette punkt, men under overskriften ”Retten sine merknader”, der en finner rettens egne vurderinger av saksforholdet, heter det, som nevnt, at han oppga for lav fart for å få utbetalt en større forsikringssum enn den han hadde krav på. Etter mitt syn må domsgrunnene forstås slik at det er dette som legges til grunn.
- (16) Saksforholdet i Rt. 1995 side 1870 var et helt annet enn i vår sak, og jeg kan ikke se at avgjørelsen er av interesse her. Men jeg ser ikke bort fra at det i praksis kan oppstå tvilstilfelle når det gjelder grenseoppgangen mellom § 272 første ledd og annet ledd nr. 2. Det overskytende beløpet kan etter min mening ikke anses som et fremkalt forsikringstilfelle, uten at jeg går nærmere inn på denne anførselen.
- (17) Bestemmelsen i § 272 annet ledd nr. 2 rammer den som ”gir en skadeoppgave som står i påtakelig misforhold til skaden” for at han selv eller andre skal få utbetalt en forsikringssum. Forutsetningen er at det er inntrådt et forsikringstilfelle, og bestemmelsen rammer svikaktig opptreden ved oppgjøret, jf. Bratholm/Matningsdal: Straffeloven Kommentartutgave, anden del 1995, side 735. Jeg er enig i at ordlyden tilsier at det i første rekke tas sikte på skademeldinger der omfanget av skaden overdrives, men jeg ser ingen problemer med å føre et saksforhold som vårt inn under bestemmelsen. Slik skadeoppgaven var utformet, med en hastighet oppgitt til 100 km/t, innebar den at tiltalte forsøkte å oppnå en forsikringssum som sto i påtagelig misforhold til den han hadde krav på. Når det gjelder hvilket beløp han hadde krav på, finner jeg ikke grunnlag for å tilsidesette tingrettens vurdering om en utbetaling på i underkant av kr 36 000. Utgangspunktet er da en antatt avkorting på omkring 50 % av kravet på kr 68 000 etter fradrag for egenandel.
- (18) Jeg er således kommet til at den riktige subsumsjon for forsikringsbedrageriet er straffeloven § 272 annet ledd nr. 2.

- (19) Når det så gjelder straffutmålingen, bør subsumsjonsendringen for forsikringsbedrageriet føre til en viss reduksjon. Strafferammen etter § 272 første ledd er seks år, mens den etter annet ledd er tre år. Men forholdet kvalifiserer etter min mening fortsatt til en ubetinget fengselsstraff. Jeg viser til Rt. 2003 side 1464. Fartsoverskridelsen og den uaktsomme kjøringen som endte i en ulykke, tilsier i seg selv en ikke helt kortvarig fengselsstraff. Jeg finner ikke nevneverdige formildende omstendigheter og er kommet til at samlet straff bør settes til fengsel i 75 dager.
- (20) Jeg stemmer for denne

D O M :

I de avsagte dommer gjøres følgende endringer:

1. Domfellelsen etter straffeloven § 272 første ledd endres til domfellelse etter § 272 annet ledd nr. 2.
2. Straffen settes til fengsel i 75 – syttifem – dager.

- (21) Dommer **Matningsdal:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (22) Dommer **Oftedal Broch:** Likeså.
- (23) Dommer **Gjølstad:** Likeså.
- (24) Justitiarius **Schei:** Likeså.

- (25) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

I de avsagte dommer gjøres følgende endringer:

1. Domfellelsen etter straffeloven § 272 første ledd endres til domfellelse etter § 272 annet ledd nr. 2.
2. Straffen settes til fengsel i 75 – syttifem – dager.

Riktig utskrift bekreftes: